

Vereniging voor natuur-
en milieueducatie

De Adder

Kwartaalblad van de

I.V.N.-afdeling

Jaargang 14 nr. 2

IVN-Westerveld

Bestuursleden

André van Es	voorzitter
Margreet van der Valk	secretaris
Ria Duiven	penningmeester
Marjan Bralten	
Meindert Drijfholt	
Jeannette Heun	

Secretariaatsadres: IVN – afd. Westerveld

p/a Brinkstraat 2
7981 BD Diever

secretariaat	secretaris@ivn-westerveld.nl
Website	www.ivn-westerveld.nl

Werkgroepen	Braakballen
	Eekhoorns
	Excursies
	Korte Cursus
	Kraam en promotie
	Natuurgidsencursus
	Snuffelclub
	Weidevogels
	Ringslangen (WRW)

In deze Adder:

Voorwoord	3
Activiteiten	4
Bestuursberichten	5
Natuurnetwerk. Vijfentwintig jongeren, drie paarden en drie huikarren op pad in Zuidwest Drenthe	5
In Memoriam Ed Beer	5
De zeven (on)deugden van de kraai	6
Een mooie avond op het Ooster- en Westerzand in Uffelte	7
District Drenthe	8
Snuffelklup helpt Staatsbosbeheer met aanplanten gemengd loofbos	9
Natuurwerkdag Westerveld, een samenwerking tussen Scouting, SBB en IVN	9
Oktober IVN kindermaand	10, 11
De wespspin (Archiope bruennichi)	12,13
Groene maand	13
Adder-wetenswaardigheden	14
Start Blauw Brigade	15
IVN-zomerweek 'De Weerribben', Weer, Wied en Water	16
Groene agenda	17

Illustratie voorpagina: Piet Eggen

*De illustratie is overgenomen met
welwillende toestemming van uitgeverij
'Het Spectrum' te Utrecht*

Zwarte kraai

IVN-Westerveld

Voorwoord

De film van Al Gore “An Inconvenient Truth” heeft de opwarming van onze planeet ineens weer in het centrum van de belangstelling geplaatst. Deze warme herfst draagt sterk bij aan de indruk dat die opwarming ook daadwerkelijk een feit is. Dit zal ongetwijfeld grote invloed gaan hebben op de flora en fauna om ons heen. Mensen bewust maken van de gevolgen van die opwarming en ze de ogen openen voor de veranderingen die al in gang zijn gezet is vanuit het IVN belangrijk. Het IVN neemt op landelijk niveau dan ook deel aan de actie HIER (www.hier.nu) die tot doel heeft om mensen te overtuigen van het feit dat er iets te doen is aan klimaatverandering. De actie doet dit op een heel concrete manier door mensen te bewegen om energiezuinige producten te kopen en door “kleine initiatieven” te ondersteunen. We komen hier in een latere Adder wel op terug.

Lokaal valt op dat veel mensen een stapje terug doen als actief lid, Jan Arends stopt als coördinator van de gidsengroep Dwingelderveld, Nel van der Laan stopt als voorzitter van de werkgroep Groene Agenda en de redactie van de Adder heeft ook weer een vacature. Gelukkig blijven het allemaal wel actieve leden en vanaf deze plaats ook dank voor de geleverde extra inspanningen.

Dat alles brengt mee dat het voor het bestuur ineens wel drukke tijden zijn om alle ballen in de lucht te houden. Maar we zijn erin geslaagd om de problemen die hierdoor ontstaan het hoofd te bieden. Hoe het allemaal is opgelost valt te lezen onder de bestuursberichten.

Verder bevat deze Adder terugblikken op een aantal activiteiten zoals de Natuurwerkdag, de Blauwe Brigade die in gang is gezet en de zeer succesvolle seizoensafsluiting. Maar ook een bijdrage van André Donker over adders.

De nieuwe voorzitter van het district Drenthe komt ook uit Westerveld: Jan Nijman. Hij geeft zijn visie op het voorzitterschap en de rol van het district. Daarnaast natuurlijk ook

weer een heleboel nieuwe activiteiten en gelukkig wat informatieve verhalen over de wespspin en de kraaien.

Zo is de redactie er weer in geslaagd om deze Adder goed gevuld te krijgen. Ik hoop jullie natuurlijk tegen te komen bij één van onze toekomstige activiteiten. In ieder geval wenst de redactie iedereen alvast Prettige Feestdagen.

André van Es
voorzitter@ivn-
westerveld.nl

Gezocht redactielid

Voor deze Adder bestaat de redactie uit Jaap Stekelenburg, Meindert Drijfholt, Ria Duiven en André van Es. Ria heeft laten weten dat het redactiewerk niet echt haar 'ding' is. Daarom zijn wij weer op zoek naar een nieuw redactielid. Heb je goede ideeën, schrijf je graag verhalen of ben je gewoon creatief: geef je dan op als lid van de redactie bij onze secretaris.

Activiteiten

Nieuwjaarswandeling rondom het Vledderveld

De traditionele Nieuwjaarswandeling wordt dit jaar gehouden in Vledder. Derk van Helden zal ons leiden door het Vledderveld en daarbij aandacht besteden aan de restanten van de Tweede Wereldoorlog zoals schuttersputjes en de joodse werkkampen. Maar ook diverse vennetjes en de ontwikkelingen rondom het beheer van het gebied krijgen de aandacht. We verzamelen om 13.30 uur bij de voormalige werkschuur van Staatsbosbeheer aan de Middenweg in Vledder. Na afloop van de wandeling drinken we gezellig een kopje thee met iets erbij bij Moe's Theetuin in Vledder.

Wat : De Nieuwjaarswandeling
Wanneer: zondag 7 januari 2007 om 13.30 uur
Waar : voormalige werkschuur SBB aan de Middenweg te Vledder

Dia-draaideur in Over-Entinghe

Op woensdag 13 december organiseren we weer een dia-draaideur. Op deze avond kan iedereen zijn of haar mooiste foto's, films en dia's vertonen. Er zal in ieder geval een beamer en een diaprojector beschikbaar zijn. Als er behoefte is aan andere technische middelen, laat dit dan via meedoen@ivn-westerveld.nl even weten. We beginnen de avond met het item dat TV Drenthe aan onze Snuffelklup wijdde, dus als je dat gemist hebt kom dan zeker langs.

Wat: dia-draaideur
Wanneer: woensdag 13 december 2006 om 20.00 uur
Waar: Over-Entinghe in Dwingeloo (kleine zaal)

Midwinterwandeling

Vorig jaar was het een prachtige tocht door vers besneeuwde bossen van Berkenheuvel, het leek bijna een wandeling door een kerstkaart. Er was veel belangstelling. Daarom ook dit jaar weer een midwinterwandeling door het Drents-Friese Wold om het vet van het Kerstdiner te verbranden. We trekken door het Wapserveld naar Berkenheuvel langs een aantal cultuurhistorische en natuurlocaties die zeer interessant zijn. De tocht voert ons hoofdzakelijk door gebieden van Natuurmonumenten en mogelijk langs de randen van gebieden van Het Drents Landschap en Staatsbosbeheer.

Tijdens de pauze rond 12.30 uur kunt u op eigen kosten warme of koude gerechten en dranken nuttigen. Om ± 13.30 uur trekken we er weer op uit en hopen het hoogste natuurlijke punt in het Drents-Friese Wold te verkennen. Verder trekt de middagwandeling langs een aantal vennetjes. De wandeling is vooral voor doorzetters en enigszins geoefende wandelaars. Goed schoeisel en een gezonde dosis nieuwsgierigheid zijn vereist.

Wat: midwinterwandeling
Wanneer: donderdag 28 december om 10.00 uur
Waar: Schaapskooi aan de Huenderweg te Doldersum
Opgave: meedoen@ivn-westerveld.nl.
Kosten : € 2,- voor niet-leden, leden gratis

Bestuursberichten

Gidsengroep Dwingelderveld/Drents-Friese Wold

In oktober/november komen traditioneel de gidsengroepen Dwingelderveld en Drents-Friese Wold bijeen om een activiteitenprogramma voor het komende jaar op te stellen. Ook dit jaar hebben de beide gidsengroepen ieder weer een agenda opgesteld met uiteenlopende excursies en activiteiten voor 2007. Voor het Drents-Friese Wold is Kees van Hasselaar de coördinator en voor het Dwingelderveld was dit Jan Arends. Echter Jan Arends heeft het bestuur laten weten dat hij niet langer beschikbaar is als coördinator van de gidsengroep Dwingelderveld. Het bestuur bedankt Jan vanaf deze plaats hartelijk voor zijn inzet en enthousiasme en we zijn blij dat hij wel als gids actief zal blijven.

Tijdens de bijeenkomst van de gidsengroep op woensdag 22 november heeft Henk Barendsen zich bereid getoond om de coördinatie voor de komende jaren op zich te nemen. Tevens is op deze bijeenkomst afgesproken dat er in januari/februari een dag georganiseerd zal worden voor alle actieve leden van IVN-Westerveld. Dit om ervaringen uit te wisselen, van elkaar te leren en om elkaar wat beter te leren kennen. Zodra de datum bekend is zullen we iedereen benaderen.

Heidegentiaan

Werkgroep Groene Agenda

De werkgroep Groene Agenda heeft als doel om naast de excursieprogramma's van het Dwingelderveld en het Drents-Friese Wold en de Korte Cursus een aantal IVN-activiteiten te organiseren en de overige activiteiten onderling te coördineren. Zo was er in het voorbije jaar o.a. een zwerfvuilactie langs de Huederweg, een lezing in Wapse en een tweetal excursies naar het Lauwersmeer. In oktober heeft Nel van

der Laan aan het bestuur meegedeeld dat ze i.v.m. drukke werkzaamheden het voorzitterschap van de commissie neerlegt. We danken Nel voor haar inspirerende voorzitterschap en we zullen haar zeker weten te vinden voor onze overige activiteiten!.

Het bestuur heeft besloten om niet op zoek te gaan naar een nieuwe voorzitter van de commissie, maar om zelf voorlopig de werkzaamheden van de werkgroep Groene Agenda op zich te nemen.

Natuurnetwerk

Vijfentwintig jongeren, drie paarden en drie huifkarren op pad in Zuidwest Drenthe.

Tijdens de achtdaagse WoesteLand-activiteit "In de voetsporen van..." traden wij in de voetsporen van verplaatsende wilde dieren. Hoe komen vleermuizen aan de andere kant van het weiland en hazen aan de andere kant van het kanaal? Het bleek nog niet zo gemakkelijk, maar met 25 jongeren zijn er vele creatieve oplossingen bedacht.

Net als dieren vermeden we op onze route drukke wegen en dorpen.

Daarnaast kwamen we heel andere barrières tegen op onze weg: hoosbuien, modderplassen en mankementen aan kar en paard. Na die overwonnen te hebben konden we op de bok genie-

ten van b(l)oeiende bermen en het prachtige landschap. Normaal vormt menselijk verkeer een barrière voor dieren. Stapvoets hobbelen over zandwegen waren we echter één met de natuur.

We hebben ons ook nog nuttig gemaakt voor Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Op 5 locaties zijn we woekeraars te lijf gegaan en we hebben een netwerk van mountainbikeroutes geblokkeerd. En of we nog genetwerkt hebben in Drenthe? De natuurbeheerders en de schaapsherder zien ons graag terug. En wij laten ons graag nog eens rondleiden door André van Es van afdeling IVN Westerveld.

Bron: Nieuwsbrief Natuurnetwerk IVN

In Memoriam Ed Beer

Op 29 september is plotseling, na een kortstondige ziekte, Ed Beer overleden. Hij was gedurende een groot aantal jaren actief als gids voor IVN-Westerveld, met name als gids rondom de Sofiahoeve en het Doldersummerveld. Ed was deelnemer aan de eerste gidsencursus van toen nog IVN-Dwingeloo en bleef na de cursus zijn belangstelling voor het gidsengroepje Vledderveld behouden, ondanks zijn drukke bezigheden in Appelscha voor de Historische Vereniging en de Turfschippersdagen. In onze laatste Nieuwsbrief schreef hij nog een berichtje waarin hij de effecten van een niet herkende tekenbeet beschreef.

Ed was een groot natuurliefhebber, getuige zijn prachtige tuin en hij was bovenal een begaafd spreker en boeiend verteller. Door zijn beeldende manier van vertellen kon hij als geen ander het enthousiasme en de liefde voor de natuur overbrengen. We zullen hem missen.

Misschien omdat kraaien cultuurvolgers zijn en dus vaak in de buurt van de mens verkeren, is er verhoudingsgewijs veel over hen bekend. En omdat kraaien een intelligente dieren zijn met een complexe leefwijze er ook heel veel over hen te vertellen. Alle hieronder genoemde boeken en sites zitten, elk op hun eigen manier, stikvol interessante en lezenswaardige informatie.

Achilles Cools - de Kauwentuin, 1999

Achilles Cools - Kauwen in de spiegel, 2003

Franklin Coombs - the Crows, 1978

Jenny de Laet - Eksters in zwart en wit, 1998

Jenny de Laet - Kraaien, kwajongens van bos en veld, 2004

Roebbers en Halewijn - Kraaienbende, 2006 (jeugdboek)

Theo Schildkamp - Tussen hemel en aarde, 1978

www.kraaien.info - startpagina rond de kraaienfamilie

www.roek.nl - roekensite van Michel Kleemann met links naar artikelen en sites

www.solcon.nl/kemperman/kauw/ - alles over kauwtjes

ACHILLES COOLS

DE KAUWENTUIN

De zeven (on)deugden van de kraai

Wie heeft nou nooit dat sinistere gevoel, wanneer een troep kraaien neerstrijkt op een nevelig stoppelveld en met naargeestig gekras de winterse stilte doorbreekt.....

Wie huivert dan niet, soms tegen beter weten in, bij de gedachte aan dood en verdoemenis

Vreemd toch eigenlijk, dat we na eeuwen van ratio en wetenschap toch nog zo ontvankelijk zijn voor zulke diepgewortelde en irrationele angsten.

De kraaien zelf zijn zich van geen kwaad bewust. Ze leven hun eigen kraaienleven en juist dat maakt hen waarschijnlijk mét de vos tot de meest verguisde diersoorten in ons land. Door de eeuwen heen zijn ze door de mensheid zwart gemaakt en zelfs zwaar vervolgd. Boeren klagen, dat ze schade in de landbouw aanrichten door zaaigoed en jonge kiemplanten aan te pikken. Burgers vinden dat hun buurt wordt verziekt door het kabaal van een roekenkolonie of door de rommel van een kauwennest in de schoorsteen. Jagers zien de vrij rondzwervende kraaien in het veld als oneerlijke concurrentie. Allemaal zijn ze verontwaardigd over de slechte kraaiengewoonte zich te vergrijpen aan allerlei mededieren. Jonge hazen, zangvogeltjes en hun eieren, weidevogels en hun nesten, alles zou ten prooi vallen aan deze moordenaars. En of het nou zwarte kraaien zijn of hun soortgenoten de raaf, de roek, de kauw, de gaai of de ekster, zonder onderscheid zitten ze allemaal in het verdomhoekje.

Nou zijn dergelijke beschuldigingen meestal nogal overdreven. Het is waar, dat de leden van de kraaienfamilie in het algemeen zeker geen vegetariërs zijn. Het zijn alleseters met een zeer gevarieerd menu, maar weidevogels en zangvogels en hun jongen staan, zeker buiten het broedseizoen, niet bovenaan hun lijstje. Bovendien bewijzen ze de boeren en burgers

vaak ongemerkt een dienst door het wegvangen van veel (schadelijke) insecten en het opruimen van dode dieren. En voor zover ze zich in leven houden met andere dieren, bevinden ze zich daarmee in goed gezelschap: van uilen, spitsmuizen, mollen, onze gezellige huiskatten, enz..... en wellicht ook van de mens?

Dat kraaien al die tegenwerking hebben weten te doorstaan, is vooral te danken aan hun eigen levenskunst. Veel hulp van buitenaf hebben ze tot nu toe zelden gehad. Sterker nog,

regelmatig gaan er stemmen op om een eventuele wetelijke bescherming van deze dieren op te heffen en om afschot en verstering of vernietiging van nesten mogelijk te maken. Gelukkig beschikken kraai-

kraaien beschikken van nature over een reeks (on)deugden die hen staat stellen steeds weer de dans te ontspringen

en van nature over een reeks deugden of, zo u wilt, ondeugden, die hen staat stellen steeds weer de dans te ontspringen. Met hun intelligentie en aanpassingsvermogen, door sommigen ook wel als "opportunisme" betiteld, zijn ze ons vaak net te slim af. En daar houden wij mensen eigenlijk niet zo van. Wij willen dieren, die kwispelen en spinnen, die we kunnen knuffelen en dressereren, waar we de baas over kunnen spelen of waar we desnoods in ontzag tegen op kunnen kijken. Maar dieren, die ons een spiegel voor houden, daar hebben we het niet zo op begrepen. Want van alle zeven deugden, die ons door de Griekse wijsgeer Aristoteles en sindsdien door diverse kerkvaders al eeuwenlang zijn voorgehouden, is die van de nederigheid misschien wel een van de moeilijkste.

Diet Prinsen

Een mooie avond op het Ooster- en Westerzand in Uffelte

Brandeveen

30 juni seizoensafsluiting IVN

De bedoeling van deze avond was een kennismaking met het landgoed Ooster- en Westerzand, maar voor mijzelf was het ook een test of ik wel zoveel mensen zou kunnen ontvangen in de nieuwe informatieschuur. Gelukkig gingen er wel 30 mensen in en na afloop konden we ook nog met zijn allen op het terras zitten. Het bestuur van het IVN had gezorgd voor heerlijke taarten, drankjes en hapjes, dus die zorg kwam niet op mij neer.

De avond begon met een powerpoint-presentatie over het landgoed en het ven, dat we zouden gaan bezoeken. Het ven is in het najaar van 2002 helemaal hersteld. De oevers waren begroeid met pijpenstrootje en pitrus en het ven zelf was vervuild met lood, door de hagel van de eendenjacht. (het was een voormalige eendenput) Voordat het is uitgebaggerd en afgeplagd is er een gedetailleerde vegetatiekaart gemaakt door ecologen, zodat goed ontwikkelde vegetaties en bijzondere plantensoorten gespaard werden tij-

dens de werkzaamheden. Het ven is nu wél rustgebied en niet toegankelijk voor het publiek. Als je het wilt bezoeken is het zaak om eerst toestemming aan mij te vragen, en het liefst ga ik dan zelf mee om het te laten zien.

De wandeling door het Oosterzand was de avond tevoren door Ben en Els Prins en mijzelf voorgelopen. Dit bleek heel nuttig omdat je zelf de neiging hebt te veel te laten zien, waardoor het met zo'n grote groep enorm dreigt uit te lopen. Op de avond zelf kwamen we op weg naar het ven opeens een hazelworm tegen op het pad. (een ideaal onderwerp voor foto's) Het ven zelf lag er prachtig bij in de lage zon. Het zag er rood van de zonnedaauw, de koningsvaren stond in bloei en zelfs ontdekte iemand nog een piepkleine moeraswolfsklauw.

Bij terugkeer stonden de hapjes en drankjes al klaar en konden we napraten en genieten van de heerlijke zwoele avond. Ik had zelf een heel goed gevoel over deze seizoensafsluiting en bovendien kon ik daarna nog genieten van "Drents Goed" van het IVN.

Renée Pigeaud

Hazelworm

Kleine Zonnedaauw

kraaien(on-)deugd 1

.... duister en mysterieus

Op een of andere manier hebben kraaien altijd tot de verbeelding gesproken. Allerlei mythische verhalen doen over hen de ronde en heel vaak spelen ze daarin de rol van het kwaad. Er waren tijden, waarin niet zo slecht over hen werd gedacht. In de Scandinavische mythologie had de oppergod Odin twee raven als gezelschap: Hugin (=gedachte) en Munin (=herinnering), die op zijn schouder zaten en hem het nieuws influisterden, dat zij van hun verre vluchten hadden meegenomen. Op deze manier was Odin alwetend, zoals het een godheid betaamt. Toen het Christendom zich uitbreidde, moest de heidense Odin natuurlijk worden uitgebannen. In één moeite door kwamen ook zijn zwarte boodschappers als duivelse metgezellen in diskrediet. De christelijke kerkvader Augustinus beweerde zelfs, dat kraaien "cras, cras" riepen, wat in het Latijn zo-

iets als "morgen, morgen" betekent. In opdracht van de duivel moesten ze daarmee de zondige mens verleiden om zijn bekering nog even uit te stellen.

Zo werd zwart een symbool voor narigheid. Kraaien waren de verkondigers van de dood. Op zich is dat verklaarbaar, want waar de dood is, zijn ook kraaien: ze hebben immers aas op hun menu staan. Ze zouden de dood kunnen ruiken, van verre, maar ook voortijdig. Volgens sommige verhalen scharrelden ze als lijkenpikkers rond op slagvelden en galgenkampen. Een kraai op het dak van een huis betekende, dat er binnenkort een sterfgeval zou zijn te betreuren. Rondzwervende kraaien waren eigenlijk de dolende zielen zijn van misdadigers en moordenaars, waarvoor geen christelijke begrafenis geoorloofd was en die nooit eeuwige rust zouden verdienen.

Kraaien zelf denken heel anders over hun zwarte verenkleed. Voor hen is het alleen maar handig: zwart neemt warmte op en bovendien maakt een dichte pigmentering de veren beter bestand tegen slijtage. Daarom hebben veel witte vogels (ooievaar, ekster) toch zwarte vleugeltippen.

District Drenthe

Maar liefst 176 afdelingen van het IVN zijn er in Nederland. IVN-Westerveld is er een van. Al die afdelingen zijn op de een of andere manier verbonden met het landelijke IVN. Het landelijke bureau in Amsterdam biedt op verschillende manieren ondersteuning aan de afdelingen: ondersteuning bij natuurgidsencursussen, pr-materialen, natuurnetwerk, groene maand, Woeste land (jongerenorganisatie) en het tijdschrift Mens en Natuur. Het landelijke IVN wil graag luisteren naar de afdelingen, overleg voeren, hun beleid aanpassen. Maar praten met 176 besturen is natuurlijk wat lastig. Vandaar dat er per provincie een IVN-district is. Die vertegenwoordigen de afdelingen.

Drenthe heeft dus een districtsbestuur. Sinds een jaar zit ik in dat bestuur. Ik ben geen vergadertijger. Ik ben dus niet in het bestuur gaan zitten om te vergaderen, maar omdat me het belangrijk lijkt mee te werken aan ondersteuning. Het is leuk als je kunt helpen mensen te enthousiasmeren voor natuureducatief werk. Nadat ik meegewerkt had aan de natuurgidsencursus, groeide bij mij het besef dat communicatie tussen het landelijke IVN en de afdelingen belangrijk is.

Ik denk dat het district in de eerste plaats een communicatieve rol heeft: zorgen dat afdelingen op de hoogte zijn van wat er speelt bij andere afdelingen in de provincie of elders in het land. Mede daarom brengen we bijna maandelijks een e-mailnieuwsbrief uit met korte informatie voor de afdelingen. En natuurlijk moeten we ook zorgen dat het landelijke IVN weet wat er speelt bij de afdelingen. Daarom nemen we als district deel aan aan het landelijk overleg in Amsterdam. Die landelijke raad wordt vier keer per jaar gehouden. Daar bespreken ze bijvoorbeeld wat het thema wordt voor de groene maand, welke aspecten meer steun zouden moeten hebben of soms gewoon wat afdelingen dwarszit.

Maar het districtsbestuur is natuurlijk wel iets meer dan boodschappenjongen. Zelf maken we ook keuzes. Vorig jaar hebben we bijvoorbeeld,

samen met de vrijwilligersconsulent Marit Stokkentreeff het idee gelanceerd een boekje te maken van aantrekkelijke wandel- of fietsroutes in de provincie. De meeste afdelingen hebben onderhand wat ingeleverd. Ik ben benieuwd wat het gaat worden. Een ander initiatief is een cursus excursietechnieken die op dit moment gegeven wordt. IVN-ers kunnen zich in die cursus verdiepen in bijvoorbeeld GPS of werken met jongeren.

Het werk voor het district is daardoor best interessant, ook als je – zoals ik – niet echt van vergaderen houdt. Het

lastigste is dat we eigenlijk met te weinig bestuursleden zijn. Het blijft moeilijk mensen te vinden. Het uitwerken van nieuwe dingen blijft daardoor soms liggen. Vorig jaar heeft Westerveld een natuurexcursie met de bosbus voor bejaarden georganiseerd. Je zou dat 'natuurgerichte recreatie' kunnen noemen. Je zou kunnen stimuleren dat afdelingen meer van dat soort activiteiten organiseren. Het kan helpen mensen enthousiast te maken voor natuur. Maar het komt er op dit moment nog niet van.

Heb je zin om mee te helpen? Als bestuurslid? Of op een andere manier, bijvoorbeeld door een keer mee te gaan naar de vergadering van de landelijke raad? Het kan, graag zelfs. Mail me: jannijman@hetnet.nl of 0521-381343

Jan Nijman

kraaien(on-)deugd 2

.... slim

Kraaien krijgen in hun kraaienleven een degelijke opleiding. Kraaien leren tellen, rekenen en zijn goed in taal en zelfs meetkunde! Wanneer een kraai drie mensen een vogel- of jachthut in ziet gaan en er komen vervolgens twee weer te voorschijn, dan laat hij zich niet foppen. Hij blijft op zijn hoede, want hij weet: hier klopt iets niet, drie is meer dan twee. Dit in tegenstelling tot de meeste andere vogels, die zich wel laten beetnemen. Daar is de gedachte: d'r gaat wat in en d'r komt wat uit, dus de kust zal wel weer veilig zijn. En wat te denken van de kraai, die onlangs een plekje in een tv-rubriek kreeg, omdat hij wel een heel bijzonder slimmigheidje had uitgedacht. Hij liet een keiharde walnoot op een zebrapad vlak voor de aanstormende auto's vallen, wachtte tot het voetgangerslicht op groen ging om dan tussen de overstekende meubels de gekraakte walnoot op te pikken.

Een kraai, die een te lange tak toch ín of óp een uitverkoren plekje wil hebben, bekijkt lengte en breedte goed, meet het een en ander in gedachten af en manoeuvreert het geheel dan desnoods dwars of diagonaal rechtstreeks op de goede plek. Dat is heel wat slimmer dan bv. een hond. Wanneer die met een grote tak in zijn bek door een tuinhekje wil gaan, blijft hij geheid met tak en al steken en snapt maar niet wat er aan de hand is. Kraaien hebben een eigen kraaientaal met allerlei verschillende klanken, elk met een eigen betekenis en zelfs zoiets als een plaatselijk dialect. Er is een geluid voor contact zoeken, voor begroeting, agressie, alarm, voedsel, enz. Ook met de houding van hun lijf en veren kunnen ze elkaar van alles duidelijk maken.

Snuffelklup helpt Staatsbosbeheer met aanplanten gemengd loofbos

Woensdag 15 november j.l. hebben ongeveer 25 enthousiaste kinderen eikels en beukennoten gepoot in een deel van het Dwingelderveld. Deze activiteit was een samenwerking van IVN-Westerveld en Staatsbos. De kinderen vinden het altijd spannend, om met de boswachter op pad te gaan. De vijf (!) mannen van Staatsbos hadden ook flink uitgepakt. De kinderen en het Snuffelteam van IVN-Westerveld werden met de dienstauto's van Dwingeloo naar het terrein langs de Spierigerweg gebracht (tussen Dwingeloo en Spier), waar in de afgelopen jaren sparren zijn gekapt. En de grootste verrassing: RTV-Drenthe kwam opnamen maken voor de TV. Staatsbos wil het publiek op deze wijze laten zien, dat er ook veel bomen worden aan geplant en niet alleen gekapt. Tijdens de werkzaamheden zouden de kinderen geïnterviewd worden. De verslaggevers gaven de kinderen de instructie om niet te gaan zwaaien, anders werden ze niet gefilmd. Hans Kruk (medewerker Staatsbos) verwelkomde de kinderen. Hij had een educatief moment, door vragen aan de kinderen te stellen over terreinbeheer en bosvorming. De begeleiders konden trots zijn op de kinderen, zij wisten alle vragen goed te beantwoorden. De kinderen steken veel op van alle natuuractiviteiten. Gewapend met prikstokken en zakken vol eikels en beukennoten gingen de kinderen aan de slag. Ruim een uur poten en zaaien in een heerlijk-

ke late herfstzon. Ondertussen werden enkele kinderen door de reporters geïnterviewd. De meiden profileerden zich daarbij als echte "bosmissen". Na gedane arbeid trakteerden de boswachters op chocomel, cola en allerlei lekkers. De kinderen kregen nog een opdrachtenblad rond de eikenboom.

De kinderen vonden unaniem, dat dit nieuwe bos tot Snuffelbos moet worden omgedoopt. Wie weet. Om 15.30 gingen de dienstauto's weer naar Dwingeloo, volgeladen met enthousiaste kinderen.

Als het aan hen ligt, gaan wij iedere week met de boswachters op stap.

Het Snuffelteam

Natuurwerkdag Westerveld, een samenwerking tussen Scouting, SBB en IVN

De scouting van Diever en Vledder heeft de handen uit de mouwen gestoken op de natuurwerkdag afgelopen zaterdag 4 november op de Hoeken-

brink en het Vledderveld, beide terrein van Staatsbosbeheer. Ook waren er nog opgaven binnengekomen van volwassenen via de site natuurwerk-

dag.nl. Op de Hoekenbrink werd de dag geopend door wethouder H. Geertsma. Volwassenen en kinderen hebben prima samengewerkt om de vooral jonge grove dennen in beide gebieden te verwijderen. Op de Hoekenbrink lopen runderen, maar niet voldoende om alle opslag te verwijderen. De hulp van vrijwilligers is daarom erg belangrijk om een prachtig stuk heidegebied in stand te houden en niet te laten veranderen in bos. IVN Westerveld wil dan ook iedereen bedanken die hieraan vrijwillig mee heeft gewerkt. De koffie werd verzorgd door de Scouting, op de Hoekenbrink werd de soep met brood door Manneke Pils uit Vledder verzorgd. Terugkijkend op een prachtige dag waarin vele vrijwilligers hard hebben gewerkt hopen we volgend jaar weer op zoveel mensen te mogen rekenen.

Voor vragen of meer foto's, telefoneer met Helma Meijer of Kees van Hasselaar.

OKTOBER

Fotografie: Albert Henckel

IVN KINDERMAAND

De Wespspin (*Archiope bruennichi*)

Jaarlijks worden voor ons land nieuwe plantensoorten en ongewervelde dieren gemeld. Vaak komen deze soorten in het zuiden of oosten van Europa voor en het vermoeden bestaat dat de stijging van de temperatuur de uitbreiding van hun areaal naar het noorden mogelijk maakt.

*Een voorbeeld is de wespspin (*Argiope bruennichi*). Voor 1980 kwam hij waarschijnlijk niet in ons land voor. Tussen 1980 en 1991 werd hij alleen aangetroffen in het zuidelijkste puntje van Limburg, bij Maastricht. Daarna begint zijn opmars naar het noorden. In 1995 zat hij in heel Limburg. De Noordelijkste vindplaats in 2001 is bij Hierden op de Noordveluwe. In 2003 wordt de wespspinesignaleerd in Echten.*

De wespspin heeft zich in deze omgeving kunnen handhaven. In september j.l. werd hij ookesignaleerd en gefotografeerd bij het bezoekerscentrum Dwingelderveld en iedereen kon de kunstige cocon bewonderen die in de vlindertuin hing.

Wespspin

De wespspin (*Archiope bruennichi*) is een spin uit de familie Araneidae, ook wel echte spinnen genoemd. Andere namen zijn tijgerspin en wespen spin.

Het vrouwtje van de wespspin is met haar lichaam lengte van veertien tot zeventien mm en haar indrukwekkende poten één van de grootste Middeleuropese spinnen. Door de geel, witte en zwarte tekening van het achterlijf is het bovendien een zeer herkenbare soort. De buikzijde van het achterlijf heeft twee gele strepen in de lengterichting. Zoals veel wielwebspinnen heeft de wespspin duidelijk geringde poten. Onderste boven zittend in het net valt de spin daardoor goed op, maar wordt door veel vijanden met rust gelaten vanwege het wespachtige uiterlijk. Het mannetje is dofbruin en met een lengte van vier tot zes mm, veel kleiner dan het vrouwtje. Ze worden weinig waargenomen. Ze leven veel korter dan het vrouwtje. In juli paren de mannetjes met de vrouwtjes. Na hun taak verliezen of een paar poten of sterven ze in het web van het wijfje waarmee zij gepaard hebben.

Het vrouwtje zit na een maand vol eitjes.

De soort is te vinden in heidevelden en ruigere graslanden, waar ze op enkele decimeters hoogte hun web maken.

De wespspin hangt altijd onderste boven in het wielweb, ongeveer zo groot als dat van de gewone kruispin. Het web bevat een eigenaardige zigzagband van boven naar beneden. De functie van de zigzagband in het web is niet geheel duidelijk. Er zijn verschillende theorieën in omloop. Het kan bedoeld zijn om insecten aan te trekken. De witte zijde zou UV-licht weerkaatsen wat insecten zou aantrekken.

Een andere theorie is dat het de rovers zou afschrikken. Als het web wordt aangeraakt begint de spin snel heen en weer te lopen waardoor een eventuele vijand het achterlijf als een zigzagband ziet en gedesoriënteerd raakt. Een andere verklaring is dat de witte band het web duidelijk zichtbaar maakt, zodat er geen dieren

doorheen lopen. Waarschijnlijk zijn dit allemaal theorieën een beetje waar en helpt die de spin te overleven.

Als de spin een prooi vangt pakt ze deze snel in door het insect in zijde in te rollen. Daarna bijt ze de prooi en injecteert gif en enzymen die de in-

Cocon van de wespspin; de opening is nog niet afgesloten

houd van het insect oplossen. Ze zuigt de prooi leeg als die niet meer beweegt of hangt het pakketje in haar web als voorraad.

Komt er een te groot insect in het web, dan bijt ze razendsnel de draden door waaraan het dier hangt, zodat het uit haar web valt voordat het te ernstig beschadigd raakt.

Zoals andere spinnen weven spinnen niet alleen het vangnet. Zij weven ook voor andere doeleinden. Een van deze doelen is het maken van de cocon waarin hun kroost groeit, de kinderkamer. Weeft de spin het vangnet steeds tussen hoge grashalmen, voor het weven van de cocon gebruikt ze graspollen of houtig gewas. De twijgen waaraan zij de cocon ophangt moeten de gehele winter blijven staan. Grashalmen gaan in de winter stuk.

Eerst maakt ze de basis: een cilindervormige beker van lichte draden. Daarop maakt ze de basis van de cilinderwand uit bruine draden. Iedere kleur draad heeft zijn eigen chemische samenstelling en fysische eigenschappen. De wespspin is dus in staat de verschillende onderdelen ook kwa-

litatief verschillend te maken.

Daarna maakt ze bruine buitenwand van de cilinder. Eerst is de wand nog dun en doorschijnend. De spinklieren aan het achterlijf zijn onophoudelijk bezig. Aan de poten van de spin zitten borstels waarmee zij de zijde uit de spinklieren kamt en op de gericht op de volgens het bouwplan voorgeschreven plaatsen aanbrengt. Dit bouwplan is erfelijk in de spin aanwezig. Zij heeft namelijk niet de mo-

Ingekapselde cocon

gelijkheid het door oefening te leren.

Ter voorbereiding op de ei-afzetting voert de spin de beker met zilverwitte zijde. Ook deze is van een andere kwaliteit dan die van de witte sokkel en de donkerbruine wanden.

Na een pauze produceert ze uit de opening in haar achterlijf een gele eikoe, die ze handig op haar buik brengt en tenslotte in de kunstig gemaakte nap laat zakken.

Na het inbrengen van de eikoe in de nap sluit de spin deze af met zilverwitte zijde en bekleedt ze de bruine wanden met hetzelfde materiaal in een regelmatige vorm. Dit omhulsel zorgt voor een eigen microklimaat met vaste luchtvochtigheid en temperatuur binnen de cocon. Dat is belangrijk voor de jonge dieren die spoedig uit het ei kruipen en dan in de cocon moeten overwinteren.

Maar met dit omhulsel is het nog niet afgelopen. Een tweede ditmaal los omhulsel uit bruine gekrulde draden behoedt de cocon voor harde schokken en mechanische beschadigingen.

En nog is het niet voldoende. Het

bruine omhulsel wordt bekleed met witte zijde die waarschijnlijk van dezelfde kwaliteit is als de intussen niet meer zichtbare bodem van de cilinder.

Tenslotte wordt deze luchtige bekleding nogmaals met een gladde laag overtrokken, die zo dicht is dat regendruppels er vanaf glijden.

Het werk is gedaan. Het uitgeputte wijfje blijft tot het aanbreken van de dag naast de cocon tot het aanbreken van de dag.

Twee, soms drie cocons maakt de wesp spin. Daarna sterft ze. De jonge wesp spin wordt nog hetzelfde jaar geboren, overwintert in de cocon en verlaat die het voorjaar daarop om vangnetten te weven en zich in de herfst voort te planten.

Jaap Stekelenburg

Thema 2007

Het thema voor de Groene Maand 2007 is Landschap en Cultuurhistorie.

Landschappen zijn ontstaan in samenwerking van de mens met zijn omgeving. Ons cultuurlandschap met al zijn dijken, wegen, verkavelingspatronen en kenmerkende bebouwing en begroeiing vertelt het verhaal van eeuwenlange bewoning.

Een mooi landschap doet recht aan de geschiedenis en benadrukt de streek-eigenheid.

Een landschap waar planten en dieren zich thuis voelen staat centraal in september 2007. Wij hopen dat dit thema weer veel afdelingen inspireert om leuke en informatieve publieksactiviteiten te organiseren.

kraaien(on-)deugd 3

.... handig

Een kraai, die iets wil, krijgt nageenog altijd zijn zin. Soms weet hij zich zelf te redden: een vetbol, hangend aan een touwtje, wordt met poot en snavel om en om omhoog gehengeld. Soms neemt hij met succes een handigheidje van een ander over: een kraai keek bv van meeuwen af hoe te vissen in het kielzog van een binnenvaartschip. Maar ook het gebruik van gereedschap is een kraai niet vreemd. Een onbereikbaar hapje + een recht stukje ijzerdraad werd geheel op eigen kracht tot de volgende oplossing gecombineerd: het stukje draad werd met poot en snavel tot een haakje gebogen en daarmee werd het maaltje naar zich toe getrokken. Ook een steen kan voor allerlei doelen gebruikt worden, bv. om een lekker hapje in een hard omhulsel op kapot te slaan.

Het bouwen van een nest vergt ook wel enige behendigheid; het moet het gewicht van een aantal jongen kun-

nen dragen en als het even kan het geweld van een storm hoog in de boom kunnen weerstaan. Er wordt dus met grote takken, maar ook met flinke stukken ijzerdraad gesjouwd en dat alles moet op de juiste plaats stevig in elkaar gezet worden. Jonge kraaien beginnen daarom al vroeg te oefenvliegen met iets in hun poten. Al doende leren ze zelfs om onderweg in volle vlucht een tak van poot naar poot of van snavel naar poot te verplaatsen.

Kauwtjes

kraaien(on)dengd 4

.... trouw

Een kraaienpaar blijft elkaar een leven lang trouw. Tenminste, dat is wel de bedoeling, want ook kraaien doen soms aan overspel, ontrouw, jaloezie en weer verzoening. Er is een verhaal over een kraai, waarvan het maatje gewond was. Ze bracht hem net zo lang eten, tot hij voldoende hersteld was om weer voor zich zelf te zorgen. Een kraai, die zijn of haar partner verliest, is zichtbaar in de rouw en blijft nog lange tijd treuren. Zo'n dier verliest zijn glans en levenslust en soms laat hij verlangend het speciale roepje horen, waarmee hij ooit zijn lief verwelkomde. Het kan een hele poos duren, voordat hij weer aan een nieuwe relatie toe is. Met name roeken en kauwtjes kunnen dan hevig "verliefd" zijn. Stelletjes kruipen dicht bij elkaar, knabbelen aan elkaars kop- en nekveren en voeren elkaar lekkere hapjes. Diezelfde liefde en trouw, die hen onderling bindt, kan ook moeiteloos op een mens gericht worden. Een jonge kraai, die door mensen opgevoed wordt, wordt gemakkelijk tam en hecht zich dan even onvoorwaardelijk aan zo'n surrogaatkraai. Nu worden de liefdesbetuigingen van een jonge kraai meestal wel vertederend gevonden. Maar naarmate hij groter wordt, wordt hij al gauw als opdringerig en zelfs als bedreigend ervaren. Helaas zijn dergelijke kraaien vaak zo vast ingeprogrammeerd op mensen, dat ze deze blijven stalken. En wat het ergste is: ze zijn met deze verkeerde inprenting niet meer in staat zich in een kraaiengemeenschap te handhaven.

Adder -wetenswaardigheden

Adders op de vlucht

Afgelopen zomer bereikten mij met regelmaat meldingen van adders op vreemde en soms ongewenste plaatsen. Zelfs tuinen in bungalowparken en nieuwbouwwijken werden dit seizoen regelmatig getrakteerd op adderbezoek. Zo zag ons WRW-lid Gerard Mulder op zijn tuinpad midden in Uffelte een adder weg schuifelen.

Dit betekent niet, dat de adderstand zich zo heeft uitgebreid, dat ze hun leefgebied beginnen uit te breiden naar de bewoonde wereld. De oorzaak van hun trekgedrag ligt eerder in de extreme weersomstandigheden van de laatste tijd.

Afgelopen zomer begon al met een waterachterstand en was zelf ook droog en bijzonder warm. Reptielen hebben moeite om vocht vast te hou-

den in het lichaam. In onze heidevel-den is vaak sprake van ondoordringbare bodems, waardoor zij niet achter het grondwater aan de diepte in kunnen. Door de droogte is het dus goed mogelijk, dat een deel van de reptielen op zoek is gegaan naar betere klimatologische omstandigheden en zo op ongebruikelijke plaatsen zijn beland met schaduw en een hogere vochtigheid. Er is dus geen reden voor ongerustheid. Zodra de omstandigheden in het veld weer goed zijn krui-pen ze wel weer terug.

Ringslangen kunnen wel tot 3 km per dag trekken, maar een adder haalt normaal niet meer dan zo'n 150 meter. Van de gladde slang zijn deze gegevens niet bekend.

André Donker

Nog meer slangen op de vlucht

Ontmoetingen met slangen waren deze zomer regelmatig in het nieuws. Wie herinnert zich niet de paniek rond de "200" Russische rattenslangen in Eelde. Uiteindelijk bleek het na onderzoek om maar twee exemplaren te gaan, toch nog meer dan genoeg om de hele buurt de stuipen op het lijf te jagen.

Rattenslang

Slangen waren overal. In één week tijd kwamen meerdere meldingen bij me binnen, waarbij ook een melding van de dierenambulance uit Assen. Deze deed een ongewoon verzoek aan mij. Of ik genegen was om uit een tuin in Hoogersmilde een slang te halen. Vermoedelijk was het een exotische slang. Hoezo een exotische,

vroeg ik. De eigenaren kenden wel ringslangen en adders, maar dit was echt iets anders. Kortom: ik al mijn werk laten vallen en op pad dan maar. Kom ik ter plaatse, staan daar weet ik hoeveel mooie dames mij met smart op te wachten (niet echt alle-daags). Blij u te zien, daar, daar, ligt tie, achter die bak!!!!

Ik kijk naar de slang, doe mijn handschoenen uit en pak het diertje op! Is dat nu alles... een ringslang *Natrix natrix helvetica*, mooi beest hoor. Loop naar de groep dames toe en geeft uitleg over deze ondersoort van onze "gewone" ringslang.

André Donker

Start blauwe brigade

23 September j.l. zijn wij gestart op het Wapserveld met plaggen van kleine strookjes heidegrond. Het doel is om het leefgebied(biotoop) van het Gentiaanblauwtje te vergroten.

Jelle de Vries had de te plaggen strookjes met piketpaaltjes gemarkeerd, naast bestaande gebiedjes met gentiaanklokjes. De werkzaamheden worden begeleid door de terreinbeheerders van Natuurmonumenten Ronald Popken en Rob van der Es. Deze kwamen met een vrachtwagentje

vol met plag-steekschoppen en een kruiwagen.

Rob deed voor hoe er geplagd moest worden. Ronald gaf de aanwijzingen. Pollen struik-dopheide en pijpestrootje moesten worden verwijderd. Niet te diep en niet te oppervlakkig. Een beetje relief, juiste grondsoort laten

liggen. Best lastig. Maar na een stief uurtje hadden wij de slag te pakken.

Het was soms best zwaar werk, met namen de pijpestro-pollen(diepe taaie wortels). Na 1,5 uur hadden wij 3 strookjes klaar. We werden getrakteerd op koffie en koek door Rob van der Es.

Tussendoor kwam Rob Bijlsma nog te situatie verkennen. Hij zag figuren met blinkende schoppen zwaaien, en dacht wie zijn deze verstoorde? Maar hij is nu blij met ons.

14 oktober j.l. zijn wij begonnen met het plaggen bij de Benderse Berg(Dwingelderveld); veel pijpestro (!!!), hard werken. Maar we hebben ook een oud karrenspoor(geologische opgraving) zichtbaar gemaakt.

Leuk was dat een aantal wandelaars en fietsers vroegen waar we mee bezig waren. Deze werkzaamheden maken natuurbeheer zichtbaar en concreet. We genoten ook van de honderden ganzen die tientallen meters verder stonden te foerageren.

Na 2 stroken hadden wij spierpijn.

24 november a.s. hebben wij op het Wapserveld de laatste 2 strookjes geplagd en nog wat grove den verwijderd.

Volgend jaar gaan wij weer verder met plaggen in de natuurgebieden

rond Westerveld. Mocht u zich willen aansluiten, wij kunnen nog versterking gebruiken. Met een enthousiaste en gezellige club mensen lekker een paar ochtenden in de natuur werken. En een goede verzorging door de terreinbeheerders.

Tot ziens,

De Blauwe Brigade

(Jaap en Tineke Stekelenburg, Age Kamstra, Joan Jongepier, René van Heerde, Ietje en Meindert Drijfholt, Bert van der Meer, Ton Rutten en Margreet van der Valk)

Opgave: secretaris@ivn-Westerveld.nl

kraaien(on-)deugd 5

... hebbertig ...

Kraaien zijn alleseters met een groot scala aan eetpatronen. De zwarte kraai lust werkelijk alles: afval, aas, granen, mais, enz.. Vooral in het voorjaar, als de eigen jongen groot gebracht moeten worden, graait hij kleine zoogdieren, eieren, jonge vogels weg. De roek, ekster en gaai zijn ook niet al te kieskeurig. Alleen het kauwtje is wat minder vraatzuchtig, die houdt het bij insecten, regenwor-

men en onkruidzaden.

“Getrouwde” kraaijenstellen stoppen elkaar veelvuldig lekkere hapjes toe, maar verder is het in de kraaijenwereld in principe ieder voor zich. Zo nodig pikken ze het maal bij een ander voor de snavel weg. Sommige kraaijensoorten verstoppen hun voedselvoorraad goed (ekster, gaai, notekraker). Maar als ze in de gaten hebben, dat er een ander toekijkt, halen ze het weer te voorschijn om het later stiekem ergens anders te verstoppen. Heeft er eentje iets lekkers gevonden en wenst hij het niet te delen, dan doet hij de roofvogel-alarmroep. Ter-

wijl iedereen in paniek wegvlocht, kan hij rustig op zijn gemak zitten eten. Dezelfde hebbertigheid geldt niet alleen voor voedsel, ook nestelmateriaal wordt door grijpgrage kraaijen veelvuldig bij de burenen weggekaapt. En zelfs mensendingen zijn voor kraaijen niet veilig: op een of andere manier hebben veel kraaijen een zwak voor glimmende voorwerpen. Verhalen over het stelen van zilveren theelepeltjes en gouden ringen kent natuurlijk iedereen. Wat ongewoner was de kraai, die een kunstgebit uit een glas op de wastafel wegnam en in de dakgoot een vrolijk spel met de glanzende tanden speelde..

IVN-zomerweek 'De Weerribben', Weer, Wied en Water

Diederik van Grieken

Afgelopen zomer heeft het IVN weer een zomerkamp voor natuurliefhebbers georganiseerd. Dit keer vanuit het veenarbeiderskamp 'De Twin' in Scheerwolde, Noord-West Overijssel, een prachtige uitvalsbasis om zowel het Nationaal park De Weerribben als De Wieden te bezoeken. Er waren 75 deelnemers en er was elke dag keuze uit 5 programma's van 10-16 uur, waarbij natuurbeleving op verschillende niveau's (hoofd, hart en handen) maar ook de smaakpapillen behoorlijk werden getest.

Hoofd en hart

Er was veel specialistische natuurkennis aanwezig, want nogal wat deelnemers zijn IVN gids. Zo waren er mensen die veel wisten van bijv. insecten, (nacht)vlinders, vogels, planten. Erg handig voor geïnteresseerde leken zoals ik, en die waren er gelukkig meer. Kennisvermeerdering is

zeker niet het hoofddoel, maar toch Natuurbeleving is natuurlijk veel meer. Mijn hart bloeide dan ook helemaal op van zoveel enthousiasme over alles wat groeit en bloeit tijdens activiteiten als fietsen, kanoen, schilderen, zingen en het delen van elkaars levensverhalen in de bar. Er was vooral veel gezelligheid dus.

Handen

En natuurlijk moet er ook gewerkt worden want in Nederland behéren we de natuur. Cultuurhistorische verworvenheden als houtwallen, boomgaarden en instandhouding heidegebieden behoren tegenwoordig tot de kernactiviteiten van het IVN. Wij mochten ons in weer en wind bezig houden met het herstel van een eendenkooi, waarvoor eerst vergis-singen' uit het verleden opgeruimd moesten worden. Met creosoot bewerkte palen horen niet in de natuur-

lijke omgeving vanwege de verontreinigende stoffen die uiteindelijk in het milieu terecht zullen komen. Maar het veen liet eenmaal ontvangen materialen niet zomaar gaan en de zuigende werking van het veen gaf behoorlijk wat in- en ontspanning. Daarnaast was er een apart jeugdprogramma waarin o.a. elke dag aanwijzingen werden gezocht om Otto de Otter, hét symbool van nationaal Park 'De Weerribben', te traceren. Maar er werd door de kinderen ook bijvoorbeeld soep gemaakt van allerlei wilde planten.

En zo vlinderden wij de week door die inderdaad omvloog. Volgend jaar zal ik er weer zijn, van 4 tot 11 augustus 2007, in Arnemuiden, Zeeland (toch ook behoorlijk waterrijk).

Op www.ivn.nl/ivnzomerweek.nl zijn foto's en verslagen te vinden.

kraaien(on-)deugd 6

.... sociaal

Kraaien zoeken graag elkaars gezelschap. Roeken en kauwen blijven het hele jaar door ook in broedtijd met zijn allen in een kolonie wonen. De zwarte kraai, raaf, ekster en gaai trekken zich in het voorjaar in paren terug in hun eigen territorium, maar als de jongen zijn uitgevlogen, zie je ze weer in groepen optrekken. Dergelijke groepen zijn niet zo maar een los geheel maar eerder een hechte gemeenschap met alles wat daarbij hoort. Er is een duidelijke rangorde met bazen en onderbazen. De dieren kennen elkaar, ze begroeten, informeren, ruziën, spelen, enz. In zo'n kraaiengroep is altijd van alles te doen en daarom gaat het er vaak ook behoorlijk luidruchtig aan toe.

Jonge kraaien trekken de eerste levensjaren voortdurend met elkaar op, totdat ze een vaste partner gevonden hebben. Als "hangjongeren" klitten ze in die tijd met veel kabaal bijeen, halen allerlei kattenkwaad uit en hebben veel lol met het pesten van degelijke kraaienouders, die druk aan het broeden zijn.

Sociaal gedrag heeft veel voordelen: samen zie je eerder gevaar en als groep kun je doeltreffender een aanvaller verdrijven. De betere foerageerplekjes worden sneller gevonden en door samenwerking kun je nog wel eens iets te pakken krijgen, wat in je eentje niet lukt. Zo was er een kauwenstel, dat een eekhoorn met een stukje brood zag. De

ene kauw ging onschuldig kijkend naast de eekhoorn zitten en poetste ogenschijnlijk wat aan zijn veren. Ondertussen kwam de ander stiekem van achter dichterbij en trok de eekhoorn aan zijn staart. Toen de eekhoorn zich omkeerde om te kijken wat er gebeurde, greep de eerste kauw snel de broodkorst weg en vloog weg. Beide kauwtjes zaten even later samen welgemoed de restanten te delen.

kraaien(on-)deugd 7

.... speels

Een kraai zit altijd vol kwajongensstreken. Hij doet vaak zonder doel dingen, die geen andere betekenis kunnen hebben dan gewoon voor de lol. Wat denkt u van glijbaantje spelen op een glad punt dak - aan het eind weer opvliegen - en eindeloos opnieuw afglijden. Een ander geliefd spelletje is steentjes op pikken - naar beneden laten vallen - toekijken hoe mooi die stuiteren - en ook dat eindeloos herhalen. Hele stadswijken raken ontregeld, wanneer zo'n spelende kraai de glimmende autodaken in de straat als klankbord voor zijn stenenspel kiest. Soms zijn het net kleine kinderen, als ze ondersteboven aan een poot aan een tak gaan hangen en heen en weer schommelen. Spelletjes met de wind zijn ook in trek: hoog tegen de storm in opschroeven en dan vanuit de hoogte als op een glijbaan verder roetsjen of buiteland en wentelend met de wind meewaaïen.

IVN Westerveld groene agenda

december

10	13.00 u.	Excursie naar Ooster- en Westerzand in Uffelte	VVV Diever aan de Bosweg	NWD
13	20.00 u.	Dia DraaiDeur	Cultureel centrum Overentinghe in Dwingelo.	IVN
16	13.30 u.	Broedhopen	Vledderhof	WRW
27	10.00 u.	Midwinterwandeling	Schaapskooi aan de Huenderweg te Doldersum.	IVN

Opgeven via meedoen@ivn-westerveld.nl of bij secretariaat, gratis voor leden, niet-leden € 2,00

januari

7	13.30 u.	Nieuwjaarswandeling in Vledder	Werkschuur aan de Middenweg in Vledder.	IVN
			Na afloop naar Moe's Theetuin	
24	13.30 u.	Voer voor Vogels	Overentinghe	IVN Snuffelklup
24	20.00 u.	Film over leven Das en Vos (Cees Beunder)	Digspilhuus in Diever	NWD

februari

10	10.00 - 15.00 u	Excursie naar de Rottige Meente	Inforium Frederiksoord	NWD
12	20.00 u.	Vrijwilligersavond paddentrek	Kantoor NM Dieverbrug	WRW
21	13.30 u.	Zagen	Dwingelderveld	IVN Snuffelklup

maart

3	13.30 u.	WRW-werkmiddag	Poelen Berkenheuvel	WRW
21	13.30 u.	Natuurspeurtocht	Dwingelderveld	IVN Snuffelklup

In deze agenda zijn alleen de activiteiten opgenomen waar IVN Westerveld bij betrokken is.

Ook Natuurwerkgroep Diever, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Het Drents Landschap organiseren groene activiteiten.

HDL = Het Drents Landschap

SBB = Staatsbosbeheer

DFW = Nationaal Park Drents-Friese Wold

DV = Nationaal Park Dwingelderveld

WRW = Werkgroep Ringslangen Westerveld
(secre. Diet Prinsen: 0521-598332)

WARD = Werkgroep Amfibieën en Reptielen Drenthe

NWG = NatuurWerkgroep Diever

Met de **Natuurwerkgroep Diever e. o.** hebben we afgesproken hun activiteiten hier ook te publiceren. (Diverse IVN-ers zijn ook lid van de Natuurwerkgroep. Niet leden zijn ook welkom, al vraagt de Natuurwerkgroep soms een kleine bijdrage).

Tijdens de opmaak van deze Adder waren nog niet alle activiteiten bekend. De gegevens staan ook op internet: <http://go.to/natuurwerkgroep>

Ook Vogelwacht Uffelte e.o. heeft een activiteiten programma. Informatie hierover is verkrijgbaar via het secretariaat:

Parkkamp 26, 7971 AM Havelte, tel. (0521) 341640, www.vogelwachtuffelte.nl

NATUURWERKGROEP

DIEVER EN OMSTREKEN

Redactieadres: Anserweg 7
7963 RE Ruinen
0522—47 02 04
ja.stekelenburg@wxs.nl

Retouradres: IVN – afd. Westerveld
p/a Brinkstraat 2
7981 BD Diever